

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Апеляційна палата

РІШЕННЯ № 5

від 19 грудня 2025 року

про відмову у задоволенні скарги Державного торговельно-економічного університету щодо припинення дії рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в частині рішення стосовно Державного торговельно-економічного університету від 2 грудня 2025 року по акредитаційній справі № 1475/АС-25 (протокол № 18 (90))

До Апеляційної палати Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Апеляційна палата) надійшла апеляційна скарга ректора Державного торговельно-економічного університету (далі – ДТЕУ) Анатолія Антоновича МАЗАРАКІ від 11.12.2025 на рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) щодо припинення дії рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в частині рішення стосовно Державного торговельно-економічного університету від 2 грудня 2025 року по акредитаційній справі № 1475/АС-25 (протокол № 18 (90)).

1. Короткий зміст апеляційної скарги.

У своїй апеляційній скарзі ректор Державного торговельно-економічного університету МАЗАРАКІ А.А. висловлює незгоду з рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 18 (90) від 02.12.2025) щодо оцінки освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти «Консалтинг у сфері зовнішньої та внутрішньої політики» (ідентифікатор в ЄДЕБО 64366) спеціальності 052 «Політологія», зокрема за Критерієм 2.

У скарзі наголошується, що ОП «Консалтинг у сфері зовнішньої та внутрішньої політики» є унікальною та розроблена університетом на замовлення стейкхолдерів. Згідно з висновками ЕГ і ГЕР структура і зміст ОП повністю відповідають вимогам законодавства та Стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» для другого (магістерського) рівня. ЕГ та ГЕР дали позитивну характеристику освітній програмі, відзначивши систематизацію освітніх компонент за змістом, їх логічний взаємозв'язок за загальним часом навчання та семестрами. У сукупності це дає можливість досягти заявленої мети, програмних результатів навчання, що повністю відповідає предметній області спеціальності 052 «Політологія». Зауваження ГЕР, яке стосується «недотримання норм

авдиторного навантаження під час реалізації освітнього процесу, а саме невідповідність п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту», розцінюється як безпідставне.

Наголошується, що діяльність університету повною мірою відповідає чинному законодавству України. У скарзі зазначається, що висновок ГЕР є винятково суб'єктивною думкою окремих членів ГЕР без врахування існуючої практики закладів вищої освіти та маніпуляцією з нормативно-правовими актами.

На думку скаржника, така позиція може розглядатися лише як рекомендація, що може бути врахована під час подальшої реалізації ОП і не може суттєво впливати на рішення про акредитацію.

Так само, поза увагою ГЕР і представників Національного агентства нібито залишилися факти, які університет надав у вигляді відповіді на зауваження. Так, згідно з ч. 3 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту»:

«1. Освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється за такими формами: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

2. Основними видами навчальних занять у закладах вищої освіти є: 1) лекція; 2) лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; 3) консультація.

3. Заклад вищої освіти має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять».

В скарзі зазначається, що Університет функціонує за принципом студентоцентризму, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України № 1/9-496 від 16.09.2016, розвиває індивідуалізацію роботи зі студентами.

Враховуючи, що освітня програма «Консалтинг у сфері зовнішньої та внутрішньої політики» є унікальною для підготовки майбутніх фахівців, які будуть надавати консультативну допомогу у сфері внутрішньої та зовнішньої політики, розробці стратегій, проведенні успішних кампаній (у т.ч. виборчих), формуванні іміджу, налагодженні зв'язків з громадськістю та управлінні кризами. Тобто, по суті, основним видом професійної діяльності майбутніх фахівців буде саме надання консультацій. Тому склад груп студентів з 8-ми осіб за даною освітньою програмою дозволяє запровадити індивідуалізацію роботи зі студентами у формі консультацій як одного з видів навчальних занять. В скарзі обґрунтовується, що це сприятиме більш інтенсивному опрацюванню матеріалу та створює унікальні можливості для використання інноваційних технологій навчання, спрямовані на формування та поглиблення практичних навичок майбутньої професійної діяльності.

Наголошується, що науково-педагогічні працівники, спираючись на норму п. 5 ч. 1 ст. 57 Закону України «Про вищу освіту», мають безпосередню можливість «обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість освітнього процесу». Заміна частини лекційних занять на консультації для здобувачів даної освітньої програми пов'язано з можливістю здійснення освітнього процесу у форматі індивідуалізації (індивідуальні та групові

консультації), що забезпечує повне опрацювання теоретичного матеріалу та його засвоєння, пошук рішень для проблемних питань та якнайбільшого залучення студентів до наукової роботи, що повною мірою відповідає вимогам ч. 3 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту». Тематичні плани консультацій завантажені до системи Національного агентства та повністю відповідають робочим програмам з дисциплін освітньої програми.

Зазначається, що в систему Національного агентства завантажені навчальні плани 2024 та 2025 років прийому, які затверджені вченою радою ДТЕУ 25 квітня 2024 року та 26 червня 2025 року відповідно - тобто до моменту фактичного зарахування здобувачів вищої освіти, а форма навчального плану не містить рядка «консультації». Внесення змін до навчальних планів відбулося у вересні, а фактичне навчальне навантаження з дисциплін за даною освітньою програмою: 8 год. – лекцій, 24 – практичні, 32 – консультації, що відповідає п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту».

У підсумку скарга містить прохання припинити дію рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти на підставі п. 3 розділу V Положення про Апеляційну палату Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2023 року № 1551, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05 лютого 2024 року за № 179/41524 (далі – Положення про Апеляційну палату), а саме: *«Прийняття Національним агентством рішень про акредитацію освітньої програми, умовну (відкладену) акредитацію, проведення повторної акредитаційної експертизи чи про відмову в акредитації відповідної освітньої програми, а також рішень за результатами постакредитаційного моніторингу або інституційної акредитації з порушенням вимог, критеріїв, визначених Законом України «Про вищу освіту» (п. 14 ч. 1 ст. 1, п. 5 ч. 1 ст. 57, ст. 50), Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 08 серпня 2019 року № 880/33851, Положенням про інституційну акредитацію закладів вищої освіти, яке затверджується Міністерством освіти і науки України».*

2. Щодо підстав для розгляду скарги по суті.

Рішення Національного агентства може бути оскаржене відповідно до пункту 1 розділу V Положення про Апеляційну палату шляхом подання скарги до Апеляційної палати.

У пункті 1 розділу V Положення про Апеляційну палату закріплено, що Апеляційна палата розглядає апеляційні скарги на рішення Національного агентства у порядку, визначеному цим Положенням.

Пунктом 2 розділу I Положення про Апеляційну палату визначено, що Апеляційна палата у своїй діяльності керується Законами України «Про вищу освіту», «Про освіту», Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженим наказом

Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2024 року № 686, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04 липня 2024 року за № 1013/42358, Статутом Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 244 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23 січня 2024 року № 71), цим Положенням та іншими актами законодавства.

Згідно з пунктом 3 розділу V Положення про Апеляційну палату, підставою для оскарження рішення Національного агентства може бути: порушення процедури розгляду та ухвалення рішення Національним агентством; прийняття рішення Національним агентством на підставі документів, що містили неправдиву інформацію, про що не було відомо на час прийняття такого рішення; прийняття Національним агентством рішень про акредитацію освітньої програми, умовну (відкладену) акредитацію, проведення повторної акредитаційної експертизи чи про відмову в акредитації відповідної освітньої програми, а також рішень за результатами постакредитаційного моніторингу або інституційної акредитації з порушенням вимог, критеріїв, визначених Законом України «Про вищу освіту», Положенням про акредитацію освітніх програм, положенням про інституційну акредитацію закладів вищої освіти, яке затверджується Міністерством освіти і науки України.

Відповідно до пункту 9 розділу V Положення про Апеляційну палату, підставами для залишення скарги без розгляду є: подання її поза межами строку, визначеного пунктом 4 цього розділу; скарга не відповідає вимогам, визначеним пунктом 7 цього розділу; є рішення суду, що набрало законної сили, у справі за позовом скажника про скасування (визнання нечинним) рішення Національного агентства, скаргу на яке подано до Апеляційної палати; скарга містить виражені у непристойній формі висловлювання або висловлювання, що принижують честь і гідність будь-якої особи.

Згідно з пунктом 7 розділу V Положення про Апеляційну палату, скарга подається на ім'я голови Апеляційної палати та повинна містити: інформацію про особу, яка подала скаргу; реквізити рішення, на яке подається скарга; обґрунтування наявності підстав для оскарження рішення, визначених пунктом 3 цього розділу, та посилання на докази, що їх підтверджують; вимоги особи, яка подає скаргу.

Відповідно до поданої скарги, вимоги щодо строку подання відповідної скарги заявником дотримані.

Також ретельно вивчивши матеріали апеляційної скарги, перевіривши її зміст і формулювання вимог скажника, Апеляційна палата констатує, що скарга відповідає всім вимогам, визначеним пунктом 7 розділу V Положення про Апеляційну палату, містить належне обґрунтування та посилання на відповідні докази.

Таким чином, Апеляційна палата, ретельно проаналізувавши матеріали справи, відзначає відсутність підстав для залишення скарги без розгляду, що дозволяє перейти до її розгляду по суті.

3. Аргументація прийняття рішення

Відповідно до п. 3 ч. 2 розділу III Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2024 року № 686, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04 липня 2024 року за № 1013/42358, за наслідками розгляду акредитаційної справи (крім випадків, передбачених пунктами 3, 4 цього розділу) Національне агентство приймає рішення про умовну (відкладену) акредитацію освітньої програми – за сукупністю наступних умов: відповідність за рівнем «Е» не більше ніж з трьох Критеріїв; щодо жодного з Критеріїв не встановлено відповідності за рівнем «F».

Рівень відповідності «Е» визначено Висновком ГЕР за Критерієм 2. Структура та зміст освітньої програми, за висновком ЕГ рівень відповідності за цим критерієм вказано «В».

У висновку ГЕР зазначається, що в ОП, НП, силабусах і робочих програмах обсяг окремих освітніх компонентів відповідає нормативним вимогам законодавства та програмним результатам навчання. Проте ЕГ виявила невідповідність між декларованим та фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти, зокрема недотримання норм аудиторного навантаження під час реалізації освітнього процесу (наприклад, скорочення лекційних годин з 24 год. до 6 год.), порушення співвідношення аудиторної та самостійної роботи, що може впливати на якість досягнення ПРН та створює ризик, що студенти не отримують достатньої теоретичної та методологічної підготовки.

Фактичне скорочення лекцій порушує вимоги законодавства щодо співвідношення обсягу аудиторної та самостійної роботи для кожного ОК, а саме Закону України «Про вищу освіту» (п. 14 ч. 1 ст. 1), яким визначається, що «обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не менше 8 годин для другого (магістерського) рівня вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти. Розрахункове навчальне навантаження здобувача вищої освіти протягом одного навчального року за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти становить 60 кредитів ЄКТС». В ОП та НП всі обов'язкові освітні компоненти мають обсяг, що відповідає нормативним вимогам для магістерського рівня. Вага більшості ОК (ОК 1, 2, 4-7) становить 6 кр. ЄКТС, з яких 48 год. відведено на навчальні заняття, 132 год. - на самостійну роботу. ГЕР констатує, що при фактичному скороченні лекційних годин з 24 год. до 6 год. вимоги законодавства щодо співвідношення обсягу аудиторної та самостійної роботи порушуються. ГЕР вважає виявлений недолік суттєвим.

Розділ IV. «Обсяг кредитів ЄКТС для здобуття відповідного ступеня вищої освіти» Стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 18.03.2021 року № 329, не містить особливих вимог щодо розподілу обсягу навчальних занять.

Згідно зі ст. 50 Закону України «Про вищу освіту»:

«1. Освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється за такими формами:

- 1) навчальні заняття;
- 2) самостійна робота;
- 3) практична підготовка;
- 4) контрольні заходи.

2. Основними видами навчальних занять у закладах вищої освіти є:

- 1) лекція;
- 2) лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття;
- 3) консультація.

3. *Заклад вищої освіти має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять».*

Інші нормативні документи, що встановлюють вимоги до видів навчальних занять та обсяг аудиторних занять та самостійної роботи, відсутні.

Відповідно до п. 4.1. Положення про організацію освітнього процесу Державного торговельно-економічного університету, затвердженого вченою радою ДТЕУ 30.05.2024 року (протокол № 10 п. 2) (далі – Положення про організацію освітнього процесу) освітній процес у ДТЕУ здійснюється за такими формами:

- 1) навчальні заняття;
- 2) самостійна робота;
- 3) практична підготовка;
- 4) контрольні заходи.

В п. 4.1.1. вказаного Положення визначено, що *основними видами навчальних занять* є: лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне та *консультація*.

Пунктом 4.1.6 визначено особливості консультацій як виду навчальних дисциплін. Консультація визначена як один з видів навчальних занять у закладі вищої освіти, що передбачає роботу науково-педагогічного працівника зі студентом або групою студентів, яка проводиться *поза розкладом навчальних занять* з конкретної дисципліни.

Проведення консультацій з дисциплін здійснюється у межах робочого часу викладача за *публічним графіком, затвердженим завідувачем кафедри*.

Порядок проведення консультацій науково-педагогічними працівниками визначено Положенням *про самостійну роботу студентів та аспірантів* ДТЕУ.

На відміну від вказаних у п. 4.1.6. Положення вимог щодо консультацій, п. 4.1.2. визначено вимоги до лекцій, в тому числі щодо того, що тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Відповідно змін навчальної дисципліни формується з урахуванням вимог освітньо-професійної програми.

Положення про оцінювання результатів навчання студентів та аспірантів у Державному торговельно-економічному університеті *не містить* інформації про особливості оцінювання консультації як виду навчального заняття, вказуючи лише про оцінювання в межах поточного контролю, що передбачає

його проведення на семінарському/лабораторному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи.

4. Висновки та рішення Апеляційної палати.

Пункт 2 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» визначає консультації як основний вид навчальних занять у закладах вищої освіти та в межах п. 3 передбачає право закладу вищої освіти встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять.

Положення про організацію освітнього процесу визначено консультації як вид навчальних занять.

Пункт 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» передбачає обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не менше 8 годин для другого (магістерського) рівня за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти.

Обсяг обов'язкових освітніх компонентів в ОП «Консалтинг у сфері зовнішньої та внутрішньої політики» становить 6 кредитів ЄКТС кожний, з них фактичне навчальне навантаження з дисциплін за даною освітньою програмою: 8 год. – лекцій, 24 – практичні, 32 – консультації.

Згідно з ч. 3 ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» заклад вищої освіти має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять. Із аналізу локальних актів закладу-скаржника не випливає встановлення особливих вимог до консультацій, як окремого виду навчального заняття, на противагу встановленим вимогам до лекційних занять, практичних та лабораторних занять. Також не встановленого вимог щодо обов'язковості відвідування консультацій студентами на противагу іншим видам навчальних занять, що відповідно може впливати на можливість опрацювання усього обсягу навчальної дисципліни та набуття відповідних програмних результатів навчання.

Внесення ЗВО консультацій в розклад занять без зазначення особливих вимог до консультацій як виду навчальних занять в локальні нормативні акти, в тому числі щодо організації навчального процесу та оцінювання, може свідчити про сумнівне тлумачення ЗВО нормативних актів, зокрема з метою непроведення аудиторних занять та пов'язаного із цим фактичного зменшення навчального навантаження викладачів. Відповідно, скорочення кількості лекцій порушує вимоги законодавства щодо співвідношення обсягу аудиторної та самостійної роботи для кожного ОК, а саме Закону України «Про вищу освіту» (п. 14 ч. 1 ст. 1). Також має місце порушення алгоритму освітнього процесу: виклад нового матеріалу – засвоєння його на практичних заняттях – проведення консультацій перед підсумковими письмовими завданнями, заліками, іспитами тощо.

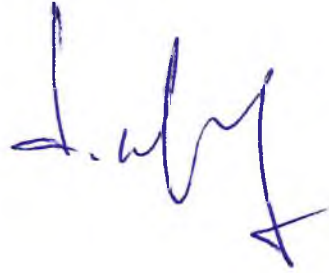
Отже, за результатами розгляду апеляційної скарги Апеляційна палата

ВИРІШИЛА:

1. Відмовити у задоволенні скарги ректора Державного торговельно-економічного університету Анатолія Антоновича МАЗАРАКІ від 11 грудня 2025

на рішення Національного агентства щодо припинення дії рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в частині Державного торговельно-економічного університету від 2 грудня 2025 року по акредитаційній справі № 1475/АС-25 (протокол № 18 (90)).

Голова Апеляційної палати

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters, likely representing the name of the Head of the Appeal Chamber.

Сергій КВІТ